

Evaluation of Teachers' Knowledge and Practices Concerning COVID-19: An Iraqi Sample

Faris Neamah Majeed ALHAIDERI^{1,a}, Taner AKARSU^{2,b}

¹Nursing, Karbala Health Directorate/Public Health Department, Karbala , IRAQ

²Department of Health Care Services, Cerkes Vocational School, Cankırı Karatekin University, Cankırı, TURKEY

ORCIDS: ^a0009-0008-9387-4511; ^b0000-0002-1337-3178

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the levels of knowledge and practices regarding COVID-19 and attitudes towards vaccination among primary school teachers in Karbala, Iraq. **Method:** This descriptive and cross-sectional study was conducted with 310 teachers from 17 different educational institutions in Karbala city between November 15, 2022, and May 15, 2023. Data were collected using a sociodemographic characteristics form and a questionnaire on knowledge and practices regarding COVID-19. A p-value below 0.05 was considered statistically significant. **Results:** A statistically significant difference was found between teachers' reasons for not getting vaccinated and their willingness to get vaccinated in the future ($p < 0.05$). There was a significant difference between teachers' responses of "I don't trust manufacturers" and "I will consider whether or not to get vaccinated in the future" ($p = 0.006$). **Conclusion:** COVID-19 has quickly become a global pandemic threatening public health. Personal hygiene practices, vaccination, and social isolation measures are crucial in effectively combating the disease. The results of this study will be important in the training provided to teachers by health professionals and in establishing a foundation for public health practices.

Key words: Attitude, COVID-19, Knowledge, Practice.

Öğretmenlerin COVID-19 Hastalığına Yönelik Bilgi ve Uygulama Düzeylerinin Değerlendirilmesi: Irak Örneği

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, Irak'ın Kerbela şehrindeki ilköğretim öğretmenlerin COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama düzeyleri ile aşılama yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma 15 Kasım 2022-15 Mayıs 2023 tarihleri arasında Kerbela şehrinde 17 farklı eğitim kuruluşunda görev yapan 310 öğretmen ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak sosyodemografik özellikler soru formu ve COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama anketi ile toplanmıştır. $p < 0,05$ 'in altında olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. **Bulgular:** Öğretmenlerin aşı yaptırmama nedenleri ile gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumları arasında anlamlı bir farklılığın var olduğu görüldü ($p < 0,05$). Öğretmenlerin "üreticilere güvenim yok" ile "gelecekte aşı yaptırmayı düşünürüm" yanıtları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = 0,006$). **Sonuç:** COVID-19 kısa bir sürede halk sağlığını tehdit eden küresel bir salgına dönüşmüştür. Hastalıkla etkin bir mücadele sürecinde kişisel hijyen uygulamaları, aşılama ve sosyal izolasyon uygulamaları oldukça önemlidir. Bu çalışmanın sonuçları sağlık profesyonelleri tarafından öğretmenlere verilen eğitimde ve halk sağlığı uygulamaları için bir basamak oluşturmada önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: Bilgi, COVID-19, Tutum, Uygulama.

GİRİŞ

Koronavirüs hastalığı (Coronavirus Disease- COVID-19) Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde kaynağı bilinmeyen bir nedenle ortaya çıkmıştır (Asraf ve diğerleri, 2020). Hastalığın kısa bir süre içerisinde salgına dönüşmesi nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 11 Mart 2020'de pandemi ilan etmiştir (WHO [World Health Organization], 2020). COVID-19, şiddetli akut solunum yolu sendromu koronavirüs-2 (Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2, SARS-CoV-2) sarbecovirüs alt cinsine ait bir betakoronavirüstür (Huang ve diğerleri, 2020). COVID-19 hastalarda kuru öksürük, boğaz ağrısı, yüksek ateş ve solunum problemleri ile grip benzeri semptomlar gösterir. SARS-CoV-2'nin neden olduğu hastalığa COVID-19 adı verildi (Ali ve Alharbi, 2020). COVID-19 pandemisi küresel sağlık ile sosyal ve ekonomik kalkınmayı tehdit eden bir salgındır (Moradzadeh ve diğerleri, 2020). Salgın yönetilmesinde halkın COVID-19 hakkındaki farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi oldukça önemlidir (Yang, Liao, Hua, Sun ve Lv, 2022). Ebola ve H1N1 salgınlarına karşı halkın önleyici tedbir, uygulama, bilgi ve tutum düzeylerinin yetersiz olduğu ifade edilmiştir (Ilesanmi ve Alele, 2016; Johnson ve Hariharan, 2017). Diğer yandan çalışmalarda COVID-19'a yönelik bilgi ve uygulama düzeylerinin hastalığın yayılmasında ve mücadele sürecinde oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır (González-Padilla ve Tortolero-Blanco, 2020; Tsao ve diğerleri, 2021).

COVID-19 dünya genelinde benzeri görülmemiş önlemlerin alınmasını zorunlu kılan acil düzeyde küresel bir halk sağlığı problemini ortaya çıkarmıştır (Devkota ve diğerleri, 2021; Rugarabamu, Ibrahim, Byanaku ve Ngasongwa, 2022). Pandemi birçok ülkede okulların kısmi ya da tam kapanmasına neden olmuştur (Flores ve Swennen, 2020). COVID-19 salgınında eğitim-öğretim süreci çevrim içi (online) formata dönüşmek durumunda kalmıştır (Almazova, Krylova, Rubtsova ve Odinokaya, 2020). COVID-19 hastalığı ile ilişkili olarak her yaş ve meslek grubu bireylerin bilgi, tutum ve uygulama düzeylerini değerlendirmesi önemlidir. Bu çalışmada eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra salgınlara karşı koruyucu halk sağlığı hizmetlerinde de önemli rol oynayacak öğretmenlerin çalışmaya dahil edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile öğretmenlerin salgına yönelik bilgi tutum ve uygulama

düzeylerinin tespit edilmesi ile hastalığın yönetilmesi sürecinde sağlık profesyonellerine olumlu katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Tipi

Araştırma Irak'ın Kerbela şehrinde ilköğretim düzeyinde eğitim veren kuruluşlarda gerçekleştirilmiştir. Araştırma kesitsel türde bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Irak'ın Kerbela şehrinde görev yapan ilköğretim öğretmenlerin tamamı (N=1600) çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Evren üzerinde yapılan örnekleme hesaplaması yöntemiyle çalışmaya katılmaya gönüllü ve dahil edilme kriterlerini taşıyan 310 öğretmen çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın, kritik t değeri 1,65, %95 güven aralığı ve 0,05 örnekleme hatası (Dean, Sullivan ve Soe, 2013) ile örneklem büyüklüğü 310 olarak hesaplanmıştır. Güç analizi için G-Power version 3.1.7.9 yazılımı kullanılmıştır. Güç analizi sonucunda $d=0.5$ etki büyüklüğü, $\alpha=0.05$ ve $1-\beta=0.20$ ve örneklem büyüklüğü 310 olarak belirlendiğinde gerçek gücün %89,0 olduğu bulunmuştur. Çalışmanın bağımsız değişkenleri; sosyodemografik özellikler iken bağımlı değişkenleri COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama düzeyidir.

Veri Toplama Yöntemi

Veriler Kerbela şehrinde ilköğretim düzeyinde eğitim veren kuruluşlarda 15. 11. 2022 - 15. 05. 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak sosyodemografik bilgi formu ve COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama anketi kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan form yedi sorudan oluşmaktadır. Formda öğretmenlerin sosyodemografik özelliklerine ve COVID-19 hastalığına yönelik sorular yer almaktadır.

COVID-19 Hastalığına Yönelik Bilgi ve Uygulama Anketi

COVID-19 Hastalığına Yönelik Bilgi ve Uygulama Anketi araştırmacı tarafından kapsamlı bir literatür taraması hazırlanarak oluşturulmuştur (Al-Hanawi ve diğerleri, 2020; Al Ahdab, 2021; Rahman ve diğerleri, 2022). Anket soru formu daha önce kullanılmış ve doğrulanmış anketlerden faydalanarak tasarlanmıştır. Tasarlanan anketin doğrulanması iki adımda gerçekleştirilmiştir. Anketin ilk taslağı ilgili uzmanlardan oluşan bir gruba gönderilmiştir. Anket, 30 kişilik bir gruba pilot olarak uygulanarak yapılandırılmış anketin doğrulanması sağlanmıştır. Geri bildirimlere göre ankette değişiklikler yapılarak anketin son hali hazırlanmıştır. Anket 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulamalar (15 soru), ikinci bölüm ise COVID-19 aşısına yönelik bilgi ve uygulamaları (15 soru) içeren sorulardan oluşmaktadır. Anket İngilizce dilinde tasarlanmıştır. Öğretmenlerin anketörler / araştırmacılar ile kolay anlaşmasını sağlamak için anket alanında uzman kişiler tarafından Arapça diline çevrilerek tercüme edilmiştir. Orijinalliğini koruması amacıyla ön test yapılmıştır. Ön test sonrasında anket Arapça olarak son hali ile hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizler IBM® SPSS® 26 (SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) yazılımı ile yapılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu analitik yöntemlerle (Kolmogorov-Smirnov/ Shapiro-Wilk testleri) kullanılarak incelenmiştir. Tanımlayıcı analizler, sürekli veri tipi için ortalama±standart sapma olarak verildi. Sosyodemografik ve klinik bilgilerden elde edilen kategorik değişkenler frekans ve yüzde değerleri verilerek tanımlayıcı istatistikler gerçekleştirilmiştir. Kategorik değişkenlerin analizi için Pearson's ve Fisher's Exact Chi Square testi kullanılmıştır. Anlamlılık $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik Boyut

Çalışma için Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan izin alındı. (Tarih: 08.11.2022, Toplantı No:3). Araştırma öncesi öğretmenlere "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu" imzalatılarak yazılı ve sözlü onamları alınmıştır.

Veriler araştırmacı tarafından Kerbela-Irak şehrindeki ilköğretim düzeyinde eğitim veren kuruluşlarda yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veri toplama aşaması Helsinki Bildirgesi'nde yer alan kurallara uygun olarak yürütülmüştür.

BULGULAR

Kerbela şehrindeki ilköğretim öğretmenlerinin COVID-19 hastalığına karşı bilgi ve uygulamaları hakkındaki tanımlayıcı istatistiksel sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların %38,1'inin 35-44 yaş arasında, %55,5'inin erkek, %82,3'ünün evli, %95,8'inin biri/birileri ile aynı evde yaşadığı, %49,0'ının ekonomik durumlarının orta düzeyde olduğu, %56,1'inin COVID-19 hastalığı geçirdiği ve aile üyelerinin COVID-19 hastalığı geçirme durumunun %72,3 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

($p<0.001$). Özellikle 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde belirgin farklılıklar görülmüştür. Akademik başarı algısı ile doğum eylemine katılım arasında da anlamlı ilişki saptanmış; doğum eylemine katılmayan öğrencilerin akademik başarılarını daha yüksek algıladıkları bulunmuştur ($p=0.017$).

Hastanede en çok uygulamaya çıkılan birim ile doğum eylemine katılım arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0.001$). Doğum eylemine katılan öğrencilerin çoğu kadın doğum servisi-doğumhanede görev almıştır.

Buna karşın, öğrencilerin medeni durumu, aile tipi, kardeş sayısı, ailede sağlık çalışanı varlığı ve bölümü tercih etme durumları ile doğum eylemine katılım arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 1. Öğretmenlerin Sosyodemografik Özellikleri (n=310)

Değişkenler	Gruplar	Sayı (n)	Y ü z d e (%)
Yaş grupları	25-34	99	31,9
	35-44	118	38,1
	45-54	85	27,4
	55-64	8	2,6
Cinsiyet	Erkek	172	55,5

	Kadın	138	44,5
Medeni durum	Bekar	55	17,7
	Evli	255	82,3
Biri/birileriyle aynı evde yaşama	Evet	297	95,8
	Hayır	13	4,2
Ekonomik durum	Çok İyi	14	4,5
	İyi	131	42,3
	Orta	152	49,0
	Düşük	13	4,2
COVID- 19 hastalığı geçirdiniz mi?	Evet	174	56,1
	Hayır	136	43,9
Aile üyelerinin COVID- 19 hastalığı geçirme durumu	Evet	224	72,3
	Hayır	86	27,7

Öğretmenlerin COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama anketinin birinci bölümünde yer alan sorulara verdikleri cevapların yüzde dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Anket sorularına verilen cevaplar incelendiğinde; “COVID-19’un yayılmasını önlemek için alınan ihtiyati tedbirlerin uygulanmasına yönelik bakış açınız” sorusuna; %58,4’ünün “her zaman yaparım” ve “COVID-19 pandemisi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna %53,2’sinin COVID-19 salgının dünyayı vuran acı bir sağlık felaketi olduğu” cevabı verdiği görülmüştür. Yine bu bölümde “maskeler COVID-19 virüsünün neden olduğu enfeksiyonu önleyebilir”, “maske takmak veya sosyal mesafe gibi halk sağlığı talimatları COVID-19’un yayılmasını önlemeye yardımcı olur”, COVID-19 virüs hastalığı bir gerçektir”, “su, temizlik malzemeleri ve sterilizasyon COVID-19’un okul ortamında yayılmasını sınırlar” ve “okul atıklarıyla doğru şekilde ilgilenilmesi COVID-19 hastalığının yayılmasını sınırlar” sorularına “Evet” yanıtı verilmiş olup hepsi ortalamanın üstündeydi.

Tablo 2. COVID-19 Hastalığına Yönelik Bilgi ve Uygulamalar

		Sayı (n)	Yüzde (%)
COVID-19pandemisi hakkındanedüşünüyorsunuz?	Dünyayı vuran acı bir sağlık felaketi	165	53,2
	Gerçek bir salgın, ama abartılıyor	78	25,2
	Küresel bir gündem uygulamak için planlanan bir komplo	51	16,4
	Kararsızım	16	5,2
COVID-19’un yayılmasını önlemek için alınan ihtiyati tedbirlerin uygulanmasına yönelik bakış açınız?	Bazen yaparım	113	36,5
	Her zaman yaparım	181	58,4
	Yapmıyorum ve inanmıyorum	5	1,6
	Umurumda değil	11	3,5
COVID -19’un yayılma şekli nedir?	Temas	18	5,8
	Gıda	6	1,9
	Hapşırma	70	22,6
	Hepsi	216	69,7

COVID-19'un belirtileri nelerdir?	Ateş	46	14,8
	Baş ağrısı	4	1,3
	Boğaz ağrısı	5	1,6
	Hepsi	255	82,3
COVID-19 hakkında ürkütücü bir bilgi duyduunuzmu?	Evet	256	82,6
	Hayır	54	17,4
Cevabınız "Evet" ise: COVID-19 hakkındaki bilgi kaynağınız?	Sosyal medya	164	52,9
	Uydu kanalları	70	22,6
	Radio yayıncılığı	4	1,3
	Sağlık çalışanları	51	16,4
	Arkadaşlar	14	4,5
	Aile	7	2,3
Yaşlı insanlar ve kronik hastalığı olan kişiler COVID-19 virüsü ile enfeksiyonuna daha duyarlıdır	Evet	254	81,9
	Hayır	23	7,4
	Kararsızım	33	10,7
Maskeler COVID-19 virüsünün neden olduğu enfeksiyonu önleyebilir	Evet	213	68,7
	Hayır	59	19,0
	Kararsızım	38	12,3
COVID-19 semptomları olan bir kişiyi izole etmek hastalığın yayılmasını önler	Evet	272	87,8
	Hayır	15	4,8
	Kararsızım	23	7,4
Sık sık el yıkama COVID-19'un yayılmasını önler	Evet	250	80,6
	Hayır	39	12,6
	Kararsızım	21	6,8
Maske takmak, sosyal mesafe gibi halk sağlığı talimatlarını uygulamak COVID-19'un yayılmasını önlemeye yardımcı olur	Evet	284	91,6
	Hayır	14	4,5
	Kararsızım	12	3,9

COVID-19 hastalığı bir gerçektir	Evet	269	86,8
	Hayır	16	5,2
	Kararsızım	25	8,0
Posterler, afişler ve bilgi veren mesajlar COVID-19 hakkındaki sağlık bilincini artırmaya katkıda bulunur	Evet	265	85,5
	Hayır	33	10,6
	Kararsızım	12	3,9
Su, temizlik malzemeleri ve sterilizasyon COVID-19'un okul ortamında yayılmasını sınırlar	Evet	277	89,4
	Hayır	19	6,1
	Kararsızım	14	4,5

Öğretmenlerin COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulama anketinin ikinci bölümünde yer alan sorulara verdikleri cevapların yüzde dağılımı Tablo 3' te gösterilmiştir. Anket sorularına verilen cevapların bazıları incelendiğinde; öğretmenlerin "COVID-19 aşısı oldunuz mu" sorusuna %56,8'inin; "COVID-19 aşısı yaptırmak sosyal bir sorumluluktur" sorusuna %83,0'inin; "COVID-19 aşısı COVID-19 enfeksiyonunu önlemek için yararlıdır" sorusuna %73,9'unun; "COVID-19

aşısının güvenliği hakkında resmi makamlarda yeterli bilgi mevcuttur" sorusuna %71,0'inin ve "COVID-19 aşısı, COVID-19 enfeksiyonunun ortadan kaldırılmasına yardımcı olur" sorusuna %70,4'ünün "Evet" dediği belirlenmiştir. "COVID-19 virüsü ortaya çıkmadan önce ona karşı bağışıklıyız" sorusuna ise %56,3'ünün "Hayır" dediği analiz edilmiştir. Ayrıca öğretmenler "aşı yaptırmaya nedenleri nelerdir" sorusuna %56,3'ünün "enfeksiyonun önlenmesi" cevabını vermiştir. (Tablo 3).

Tablo 3. COVID-19 Aşısına Yönelik Bilgi ve Uygulamalar

		Sayı (n)	Yüzde (%)
COVID-19 aşısı oldunuz mu?	Evet	176	56,8
	Hayır	134	43,2
Evet ise aşı dozu nedir?	İlk dozu	31	17,6
	Her iki dozu	145	82,4
Hayırsa: Gelecekte COVID-19 aşısını yaptırmak ister misiniz?	Evet	24	17,9
	Hayır	88	65,7
	Kararsızım	22	16,4
Hangi aşığı tercih edersiniz?	AstraZeneca	19	10,8
	Pfizer	130	73,9
	Sinopharm	27	15,3

Aşı yaptıрма nedenleri nelerdir?	Enfeksiyonun önlenmesi	99	56,3
	Kolay ve ücretsiz erişim	3	1,7
	Etkinliği ve güvenliği hakkında yeterli bilgiye sahibim	15	8,5
	Bu virüsü ortadan kaldırmak için en iyi çözümün aşılar olduğu inancındayım	57	32,4
	COVID-19 aşısı yaptıran kişilerden etkilenme	2	1,1
COVID-19 aşısı yaptırmak yasal olarak zorunlu mu?	Evet	78	44,3
	Hayır	78	44,3
	Kararsızım	20	11,4
COVID-19 virüsü ortaya çıkmadan önce ona karşı bağışıklıyız	Evet	37	21,0
	Hayır	99	56,3
	Kararsızım	40	22,7
COVID-19 aşısı hastalığın yayılmasını sınırlandırıyor	Evet	130	73,9
	Hayır	13	7,4
	Kararsızım	33	18,7
COVID-19 ile enfekte olarak doğal olarak bağışıklık kazanabiliriz	Evet	79	44,9
	Hayır	47	26,7
	Kararsızım	50	28,4
Uygulanan COVID-19 aşısının zararı yoktur	Evet	122	69,3
	Hayır	9	5,1
	Kararsızım	45	25,6
COVID-19 aşısı, COVID-19 enfeksiyonunu önlemek için yararlıdır	Evet	130	73,9
	Hayır	18	10,2
	Kararsızım	28	15,9
COVID-19 aşısı yaptırmak sosyal bir sorumluluktur	Evet	146	83,0
	Hayır	8	4,5
	Kararsızım	22	12,5

COVID-19 aşısının güvenliği hakkında resmi makamlarda yeterli bilgi mevcuttur	Evet	125	71,0
	Hayır	31	17,6
	Kararsızım	20	11,4
COVID-19 aşısı, COVID-19 enfeksiyonunun ortadan kaldırılmasına yardımcı olur	Evet	124	70,4
	Hayır	23	13,1
	Kararsızım	29	16,5
COVID-19 aşısı yapıldıktan sonra (maske takmak, sosyal mesafeyi korumak vb.) korunma yöntemlerini uygulamamıza gerek kalmaz	Evet	59	33,5
	Hayır	98	55,7
	Kararsızım	19	10,8
Şu anda COVID-19 aşısına ulaşmak kolaydır	Evet	166	94,3
	Hayır	2	1,1
	Kararsızım	8	4,6
COVID-19 aşısını neden yaptırmadınız?	Üretim hızı, etkinliğinden şüphe duymama neden oluyor	46	34,3
	Vücuda hastalık yerleştirmeye veya genleri değiştirmeye yönelik bir komplo	6	4,5
	Aşılar konusunda genel olarak ikna olmama	44	32,8
	Üreticilere güvenim yok	18	13,5
	COVID-19 aşısının ciddi yan etkileri olabilir	20	14,9

Öğretmenlerin COVID-19 aşı yaptırmama nedenleri ile gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumları arasındaki ilişki düzeyi Tablo 4'te gösterilmiştir. "Üreticilere güvenim yok" ile "gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumu" arasındaki ilişki incelendiğinde; aşı yaptırmayı düşünmeyenlerin tamamının üreticilere güvenmediği için aşı yaptırmadığı görülmüştür ($p=0,006$).

Tabloda "aşı yaptırmama nedenleri" ile "gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumu" arasındaki ilişki düzeyine yönelik diğer sorular istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermedi ($p>0,05$). Öğretmenlerin aşı yaptırmama nedenlerine göre gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumları toplamda analiz edildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görüldü ($p=0,009$).

Tablo 4. Öğretmenlerin Aşı Yaptırmama Nedenlerine Göre Gelecekte Aşı Yaptırmayı İsteme Durumları

Aşı yaptırmama nedenleri				
	Evet n (%)	Hayır n (%)	Bilmiyorum n (%)	χ^2 p
Üretim hızı, etkinliğinden şüphe duymama neden oluyor	13 (54,2)*	26 (29,5)	8 (36,4)	$\chi^2=5,04$ $p=0,081$

Vücuda hastalık yerleştirmeye veya genleri değiştirmeye yönelik bir komplo	2 (8,3)**	2 (2,3)	2 (9,1)	$\chi^2=2,93$ p=0,231
Aşılar konusunda genel olarak ikna olmama	7 (29,2)	31 (35,2)	6 (27,3)	$\chi^2=0,683$ p=0,711
Üreticilere güvenim yok	0 (0)	17 (19,3)*	0 (0)	$\chi^2=10,18$ p=0,006
COVID-19 aşısının ciddi yan etkileri olabilir	2 (8,3)	12 (13,6)	6 (27,3)	$\chi^2=3,58$ p=0,167
Genel Karşılaştırma				$\chi^2=18,727$ p=0,009

Öğretmenlerin COVID-19 aşısı olma durumu ve aile üyelerinden birinin COVID-19 hastalığı geçirme durumu arasındaki ilişki düzeyi Tablo 5'te gösterilmiştir. "COVID-19 aşısı olma" ve "aile üyelerinden birinin COVID-19 hastalığı geçirme durumu" arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür (p>0,05).

Tablo 5. COVID-19 Aşısı Olma Durumu ve Aile Üyelerinden Birinin COVID-19 Hastalığı Geçirme Durumu

		COVID-19 aşısı olma durumu	
		Evet n (%)	Hayır n (%)
Aile üyelerinden biri COVID-19 hastalığı geçirme durumu	Evet	125 (71,0)	99 (73,9)
	Hayır	51 (29,0)	35 (26,1)
			$\chi^2=0,310$ p=0,578

TARTIŞMA

Irak'ta COVID-19'a yönelik bilgi ve uygulama düzeyleri sınırlıdır (Hussein, Naqid, Jacksi ve Abdi, 2020; Ali Jadoo ve diğerleri, 2020). Bu nedenle mevcut çalışma öğretmenlerin COVID-19 hastalığına karşı bilgi tutum ve uygulama düzeylerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Kerbela şehrinde ilköğretim düzeyinde eğitim veren kuruluşlarda görev yapan öğretmenlerin COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulamalarını değerlendirme amacıyla gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin yarısından fazlasının (%53,2) COVID-19 hastalığı hakkında bilgi sahip oldukları tespit edildi. COVID-19'un yayılmasını

önlemek için alınan ihtiyati tedbirlerin uygulanmasına yönelik bakış açınız" sorusuna ise öğretmenlerin %58,4'ü her zaman yaparım" olarak görüş bildirmişlerdir.

Çalışmada öğretmenlerin COVID-19'a karşı endişe ve tereddütlerinin olduğu, hastalık hakkında haber kaynaklarının sosyal medya olduğu, kronik hastalığı olan bireyler veya yaşlıların COVID-19'a karşı daha duyarlı oldukları, koruyucu ekipman, hijyen, sosyal izolasyonun hastalığın yayılmasını önlemede etkili olduğu, görsel ve işitsel materyallerin hastalığa karşı bilinç düzeyini arttırdığı, su ve temizlik maddelerinin sık sık kullanımı ile okul atıkları ile etkin bir mücadelenin

hastalığın ilerleme sürecinde önemli olduğunu bildirmişlerdir.

COVID-19 pandemisi küresel düzeyde eğitim-öğretim hizmetlerini olumsuz etkilemiştir. Müfredat, uzaktan online formata dönüşmüştür (Almazova, Krylova, Rubtsova ve Odinokaya, 2020). Öğretmenler pandemide uzaktan eğitim-öğretim hizmetlerinin yerine getirilmesinde diğer meslek gruplarına göre daha fazla endişe ve kaygı duyduklarını ifade etmişlerdir (Kush, Badillo-Goicoechea, Musci ve Stuart, 2022). Pandemi sürecinde birçok öğretmenin uzaktan online ders verme tecrübesi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı en büyük zorluğun, öğrencilere ulaşmak ve sayısal konuları öğretmedeki olumsuzluklar olarak ifade edilmiştir (Gurung, 2021).

Hastalıkla etkin bir mücadele sürecinde bireylerin bilgi ve uygulama düzeyleri oldukça önemlidir. Test yaptırmama ve aşı olma isteği hastalığın seyrini etkileyebilir (Alahdal, Basingab ve Alotaibi, 2020). Mısır'da bireylerin COVID-19'a yönelik bilgi, algı ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada öğretmenlerin iyi düzeyde bilgiye sahip oldukları ve koruyucu ve önleyici tedbirlerin yerine getirilmesine yönelik olumlu tutum sergiledikleri ifade edilmiştir (Abdelhafiz ve diğerleri, 2020).

Salgın kısa bir süre içerisinde küresel düzeyde büyük bir halk sağlığı sorununa dönüşmüştür. Pandemi sürecinde bireylerin COVID-19'a yönelik bilgi, tutum ve uygulama düzeylerinin belirlenmesi hastalığın epidemiyolojik dinamiklerinin belirlenmesi ve etkinliğinin tespit edilmesi bakımından önemli olduğu belirtilmiştir (Reuben, Danladi, Saleh ve Ejembi, 2021). Baig ve diğerleri (2020) çalışmasında bireylerin COVID-19 pandemisine yönelik bilgi (%68,1) ve uygulama düzeylerinin yeterli ve iyi düzeyde olduğu, tutum düzeylerinin ise olumlu olduğu tespit edilmiştir. Koronavirüs hastalığının (COVID-19) yüksek yaygınlığı ve hastalığı kontrol altına almak için alınan etkisiz önleyici tedbirler önemli halk sağlığı endişeleri olarak göze çarpmaktadır (Liu, 2020). Endonezya'da COVID-19 hakkındaki bilgi, tutum ve uygulama düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmada, bireylerin genel olarak COVID-19 hakkında bilgi düzeyinin yeterli olduğu ve bireylerin çoğunun COVID-19 hakkında olumlu bir tutuma sahip oldukları ifade edilmiştir. Çalışmada ayrıca topluluğun çoğu COVID-19 için önleyici tedbirler aldığını ifade etmişlerdir (Sulistyawati ve diğerleri, 2021). Benzer bir çalışmada ise

bireylerin COVID-19 hastalığına karşı bilgi düzeylerinin iyi olduğu ve bu durumun hastalığa yönelik uygulama ve tutum sürecini olumlu etkilediği ifade edilmiştir (Carvalho Alves ve diğerleri, 2021). Bir başka çalışmada ise COVID-19'a karşı edinilen bilgi düzeyinin tutum ve uygulama düzeyini olumlu etkilemediği belirtilmiştir (Habib, Dayyab, Ilyasu ve Habib, 2021).

Öğretmenlerin gelecekte aşı yaptırmayı isteme durumu ile aşı yaptırmama nedenleri arasındaki ilişki düzeyi incelendiğinde anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($p=0,006$). Öğretmenlerin üreticilere güvenmedikleri için aşı yaptırmayı istemedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerin aşılama sürecine yönelik sergiledikleri davranışsal tepkiler yapılan akademik çalışmalarla kıyaslandığında; Nguyen ve diğerlerinin (2021) yaptığı çalışmada aşı yaptırmak istemeyen yetişkinler aşı güvenliği konusundaki endişeler, aşının yan etkileri, aşılardan geç alınması, yetkililere duyulan güven eksikliği, aşının üretim hızının yavaşlığı ve güvenli olup olmadığını bekleyip görmek gibi yanıtlar verdiği görülmüştür. Bir başka çalışmada ise öğretmenlerin %32,9 aşı konusunda emin olmadıklarını, %56,1'i aşı olmayı kabul etmediklerini ve %11'i aşı olmak istemediğini belirtmişlerdir (Nomura ve diğerleri, 2021). Aşı dağıtımı öncesi yapılan ulusal ankette birçok kişinin aşı olmaktan çekindiği tespit edilmiştir (Nguyen ve diğerleri, 2021).

COVID-19'a yönelik aşı olma isteğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada öğretmenlerin çoğunluğu (%86,4) hem kendileri hemde çevresindeki insanlar için aşılamanın etkili ve önlenebilir bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Aynı çalışmada elde edilen sonuçlara göre aşı olmak istemeyenler, temel neden olarak aşının yan etkilerinden endişe duymaları ve aşının güvenliğine ilişkin olumsuz algı ile aşının etkinliğine olan güvensizlik olduğunu beyan etmişlerdir (Yoda ve Katsuyama, 2021). COVID-19'da aşılama hastalığın yayılmasını önlemede kabul edilebilir başlıca seçeneklerden biridir. Aşının uygulanmasına yönelik kabul oranının yüksek olması aşıya duyulan güvenin göstergesidir (Gubari ve diğerleri, 2023). Tenforde ve diğerleri (2021) yaptığı çalışmada, aşı olan bireylerin, aşı olmayanlara göre hastanede tedavi ve bakım ihtiyaçlarının daha düşük olduğu görülmüştür. COVID-19 hastalığına karşı aşı olmanın yanı sıra bu süreçte sosyal izolasyon ve kişisel hijyen oldukça önemlidir. Aile bireylerinin bu önleyici uygulamaları yerine getirmesi hastalıkla etkin

bir mücadelenin sürdürülmesine olumlu katkı sağlar.

COVID-19 temas yolu ile hızla yayılım gösteren bulaşıcı bir hastalıktır (Song ve diğerleri, 2020). Aşı ile ilgili ortaya çıkan birçok komplo teorisi aşının güvenliği ve etkisine yönelik toplumun düşünce yapısının olumsuz etkilenmesine neden olur (Al-Obaidy, Attash ve Al-Qazaz, 2022). COVID-19 hakkında bilgi tüketimi yoğun endişeye yol açabilir ve dolayısıyla önleyici davranışları artırabilir (Liu, 2020). Koronavirüs için kesin bir tedavi yöntemi bulunmamakla birlikte, önleme, yönetim ve destekleyici sağlık hizmetleri COVID-19 salgınında rahatlatma sağlayabilir (Ali ve Alharbi, 2020).

SONUÇ

Çalışmamızda öğretmenlerin COVID-19 hastalığına yönelik bilgi ve uygulamalarının elde edilen veriler doğrultusunda genel düzeyde olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Kısa bir süre içerisinde pandemi haline gelerek küresel çapta salgına dönüşen COVID-19'la mücadele edilmesinde önemli bir aşama olan aşı olma sürecine yönelik olarak çalışmaya katılan öğretmenler bireysel görüş ve önerilerini beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin COVID-19 hastalığına karşı gerekli bireysel ve toplumsal olumlu bakış açılarının kazandırılması gerekir. Hastalıkla etkin mücadele kapsamında aşılama, kişisel hijyen uygulamaları ve sosyal izolasyona yönelik sağlık profesyonelleri tarafından gerekli eğitim programları planlamalıdır. Eğitim planları hastalığa maruz kalma ihtimali, fiziksel, ruhsal ve sosyodemografik yapıları dikkate alınarak bireye özgü hazırlanmalıdır.

YAZARLIK KATKISI

Fikir/Kavram: TA, FNMA; Veri Toplama ve/veya İşlemesi: FNMA; Analiz ve/veya Yorum: TA, FNMA; Literatür Taraması: TA, FNMA; Makale Yazımı: TA, FNMA

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

FİNANSAL DESTEK

Yazarlar bu araştırma için herhangi bir mali destek almamışlardır.

TEŞEKKÜRLER

Çalışmaya gönüllü katılım sağlayan öğretmenlere teşekkürlerimizi sunarız.

ETİK BEYAN

Çalışma için Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan izin alındı (Tarih: 08.11.2022, Toplantı No:3).

KAYNAKLAR

- Abdelhafiz, A.S., Mohammed, Z., Ibrahim, M.E., Ziady, H.H., Alorabi, M., Ayyad, M., Sultan, E.A. (2020). Knowledge, perceptions, and attitude of Egyptians towards the Novel Coronavirus Disease (COVID-19). *Journal of Community Health*, 45(5):881-890. <https://doi.org/10.1007/s10900-020-00827-7>
- Alahdal, H., Basingab, F., Alotaibi, R. (2020). An analytical study on the awareness, attitude and practice during the COVID-19 pandemic in Riyadh, Saudi Arabia. *Journal of Infection and Public Health*, 13(10):1446-1452. <https://doi.org/10.1016/j.jiph.2020.06.015>
- Ali, I., Alharbi, O.M.I. (2020). COVID-19: Disease, management, treatment, and social impact. *Science of the Total Environment* 728(2020):138861 <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138861>
- Ali Jadoo, S.A., Alhusseiny, A.H., Yaseen, S.M., Mustafa Al-Samarrai, M.A., Abdulhadi Al-Rawi, R., Al-Delaimy, A.K., Mohammed Waheeb Abed, M.W., Hassooni, H.R. (2020). Knowledge, attitude, and practice toward COVID-19 among Iraqi people: a web-based cross-sectional study. *Journal of Ideas in Health*, 3(special 2): 258-265. <https://doi.org/10.47108/jidhealth.Vol3.IssSpecial2.59>
- Al-Hanawi, M.K., Angawi, K., Alshareef, N., Qattan, A.M.N., Helmy, H.Z., Abudawood, Y., ... Alshargi, O. (2020). Knowledge, attitude and practice toward COVID-19 among the public in the Kingdom of Saudi Arabia: A cross-sectional study. *Frontiers in Public Health*, 27(8):217. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.00217.eCollection> 2020
- Almazova, N., Krylova, E., Rubtsova, A., Odinkaya, M. (2020). Challenges and opportunities for Russian higher education amid COVID-19: Teachers' perspective. *Education Sciences*, 10(12):368. <https://doi.org/10.3390/educsci10120368>

- Al-Obaidy, L.M., Attash, H.M., Al-Qazaz, H.K. (2022). Depression, anxiety and stress after COVID-19 vaccination: A retrospective cross-sectional study among health care providers. *Pharmacy Practice*, 20(3):2689. <https://doi.org/10.18549/PharmPract.2022.3.2689>
- Asraf, H., Arima, T., Singh, B.M., Ram, R., Tripti, R.P. (2020). Knowledge, attitudes, and practices towards COVID-19 among Nepalese Residents: A quick online cross-sectional survey. *Asian Journal of Medical Sciences*, 11(3):6-11. <https://doi.org/10.3126/ajms.v11i3.28485>
- Baig, M., Jameel, T., Alzahrani, S.H., Mirza, A.A., Gazzaz, Z.J., Ahmad, T., ... Almurashi, S.H. (2020). Predictors of misconceptions, knowledge, attitudes, and practices of COVID-19 pandemic among a sample of Saudi population. *PLoS ONE*, 15(12): e0243526 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243526>
- Carvalho Alves, M.D.F., Lima Mendonça, M.D.L., Xavier Soares, J.D.J., Leal, S.D.V., Dos Santos, M., Rodrigues, J.M., Duarte Lopes, E.D. (2021). Knowledge, attitudes and practices towards COVID-19: A cross-sectional study in the resident cape-verdean population. *Social Sciences & Humanities Open*, 4(1):100184. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100184>
- Dean, A.G., Sullivan, K.M., Soe, M.M. (2013). *OpenEpi: Open Source Epidemiologic Statistics for Public Health*, Version. www.OpenEpi.com, updated 2013/04/06. Erişim tarihi: 07.12.2025
- Devkota, H.R., Sijali, T.R., Bogati, R., Clarke, A., Adhikary, P., Karkee, R. (2021). How does public knowledge, attitudes, and behaviors correlate in relation to COVID-19? A community-based cross-sectional study in Nepal. *Frontiers in Public Health*, 8:589372. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.589372>
- Flores, M.A., Swennen, A. (2020). The COVID-19 pandemic and its effects on teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 43(4):453-456. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1824253>
- González-Padilla, D.A., Tortolero-Blanco, L. (2020). Social media influence in the COVID-19 pandemic. *International Braz J Urol* 46(suppl.1):120-124. <https://doi.org/10.1590/S1677-5538.IBJU.2020.S121>
- Gubari, M.I.M., Wadi, F., Hama-Ghareeb, K.A., Fatah, F.H., Hosseini, M., Wale, K.R., ... Azeez, M.A. (2023). COVID-19 vaccination among diverse population groups in the Northern Governorates of Iraq. *International Journal of Public Health*. 28(68):1605736. <https://doi.org/10.3389/ijph.2023.1605736>
- Gurung, S. (2021). Challenges faced by teachers in online teaching during COVID-19 pandemic. *The Online Journal of Distance Education and e-Learning*, 9(1):8-18. Erişim tarihi: 04.01.2024. <https://tojdel.net/journals/tojdel/articles/v09i01/v09i01-02.pdf>
- Habib, M.A., Dayyab, F.M., Ilyasu, G., Habib, A.G. (2021). Knowledge, attitude and practice survey of COVID-19 pandemic in Northern Nigeria. *Plos One*, 16(1): e0245176. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245176>
- Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., ... Cao, B. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel Coronavirus in Wuhan China. *The Lancet*, 395(10223):497-506. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30183-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30183-5)
- Hussein, N.R., Naqid, I.A., Jacksi, K., Abdi, B.A. (2020). Assessment of knowledge, attitudes, and practices toward COVID-19 virus among university students in Kurdistan region, Iraq: Online crosssectional study. *J Family Med Prim Care*, 9:4809-14. https://doi.org/10.4103/jfmpc.jfmpc_870_20
- Ilesanmi, O., Alele, F.O. (2016). Knowledge, attitude and perception of Ebola virus disease among secondary school students in Ondo State, Nigeria, October, 2014. *Plos Currents*, 4:8:ecurrents.outbreaks.c04b88cd5cd03cccb99e125657eecd76. <https://doi.org/10.1371/currents.outbreaks.c04b88cd5cd03cccb99e125657eecd76>
- Johnson, E. J., Hariharan, S. (2017). Public health awareness: knowledge, attitude and behaviour of the general public on health risks during the H1N1 influenza pandemic. *Journal of Public Health*, 25:333-337. <https://doi.org/10.1007/s10389-017-0790-7>
- Kush, J.M., Badillo-Goicoechea, E., Musci, R.J., Stuart, E.A. (2022). Teachers' mental health during the COVID-19 Pandemic. *Educational Researcher*, 51(9):593-597. <https://doi.org/10.3102/0013189X221134281>
- Liu, P. L. (2020). COVID-19 Information seeking on digital

- media and preventive behaviors: The mediation role of worry. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 0(0):1-6. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0250>
- Moradzadeh, R., Nazari, J., Shamsi, M., Amini, S. (2020). Knowledge, attitudes, and practices toward coronavirus disease 2019 in the central area of Iran: A population-based study. *Frontiers in Public Health*, 8:599007. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.599007>
- Nguyen, K.H., Srivastav, A., Razzaghi, H., Williams, W., Lindley, M.C., Jorgensen, C., ... Singleton, J.A. (2021). COVID-19 vaccination intent, perceptions, and reasons for not vaccinating among groups prioritized for early vaccination -United States, September and December 2020. *American Journal of Transplantation*, 21(4):1650-1656. <https://doi.org/10.1111/ajt.16560>
- Nomura, S., Eguchi, A., Yoneoka, D., Kawashima, T., Tanoue, Y., Murakami, M., ... Miyata, H. (2021). Reasons for being unsure or unwilling regarding intention to take COVID-19 vaccine among Japanese people: A large cross-sectional national survey. *The Lancet, Regional Health- Western Pacific*, 14(2021):100223. <https://doi.org/10.1016/j.lanwpc.2021.100223>
- Rahman, M.M., Marzo, R.R., Chowdhury, S., Qalati, S.A., Hasan, M.N., Paul, G.K., ... Lin, Y. (2022). Knowledge, attitude and practices toward Coronavirus Disease (COVID-19) in Southeast and South Asia: A mixed study design approach. *Frontiers in Public Health*, 21(10):875727. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.875727>
- Reuben, R.C., Danladi, M.M.A., Saleh, D.A., Ejembi, P.E. (2021). Knowledge, attitudes and practices towards COVID-19: An epidemiological survey in North-Central Nigeria. *Journal of Community Health*, 46(3):457-470. <https://doi.org/10.1007/s10900-020-008811>
- Rugarabamu, S., Ibrahim, M., Byanaku, A., Ngasongwa, H. (2022). Knowledge, attitudes, and practices (KAP) towards COVID-19: An online cross sectional survey of Tanzanian Residents. *Journal of Community Medicine and Public Health Reports*, 3(04):1-5. <https://doi.org/10.38207/JCMPHR/2022/JUN03040247>
- Song, R., Han, B., Song, M., Wang, L., Conlon, C.P., Dong, T., ... Li, X. (2020). Clinical and epidemiological features of COVID-19 family clusters in Beijing, China. *Journal Infection*, 81(2020):e26-e30. <https://doi.org/10.1016/j.jinf.2020.04.018>
- Sulistiyawati, S., Rokhmayanti, R., Aji, B., Wijayanti, S. P. M., Hastuti, S. K.W., Sukesu, T.W., Mulasari, S.A. (2021). Knowledge, attitudes, practices and information needs during the COVID-19 Pandemic in Indonesia, *Risk Management and Healthcare Policy*, 163-175. <https://doi.org/10.2147/RMHP.S288579>
- Tenforde, M. W., Self, W.H., Adams, K., Gaglani, M., Ginde, A. A., McNeal, T., ... Patel, M.M. (2021). Association between mRNA vaccination and COVID-19 hospitalization and disease severity. *JAMA*, 326(20):1-12. <https://doi.org/10.1001/jama.2021.19499>
- Tsao, S.F., Chen, H., Tisseverasinghe, T., Yang, Y., Li, L., Butt, Z.A. (2021). What social media told us in the time of COVID-19: A scoping review. *The Lancet Digital Health*, 3(3):e175-194. [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(20\)30315-0](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(20)30315-0)
- World Health Organization (2020). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19-11 March 2020. <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020> Erişim tarihi: 04.11.2023
- Yang, J., Liao, Y., Hua, Q., Sun, C., Lv, H. (2022). Knowledge, attitudes, and practices toward COVID-19: A cross-sectional study during normal management of the epidemic in China. *Frontiers in Public Health*, 10, 913478. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.913478>
- Yoda, T., Katsuyama, H. (2021). Willingness to receive COVID-19 vaccination in Japan. *Vaccines*, 9(1):48. <https://doi.org/10.3390/vaccines9010048> <https://doi.org/10.1093/fampra/17.2.159>